

Een nieuwe lente – een nieuw geluid

In gesprek met Kees Jongeneelen osfs

Het Salesianum is zeer landelijk gelegen aan de weg van Schijndel naar Gemonde en biedt ruimte voor de ontvangst van gezelschappen tot 80 personen. Ook het provinciaal en de bibliotheek van de Oblaten zijn hier gevestigd. Er is een sfeervolle kapel en er is een aantal slaapkamers voor gasten. De fraaie serre is zeer licht en biedt een prachtig zicht op de tuin. In het vroege voorjaar – op 25 maart 2006 om precies te zijn – werd dit nieuwe Centrum voor Salesiaanse Spiritualiteit geopend. Een opmerkelijke stap, juist in deze tijd waarin afbouw een dominant thema lijkt te zijn in het leven van veel religieuzen. Getuigt zo'n initiatief van roekeloosheid of van een diep Godsvertrouwen? We spraken erover met de provinciaal van de Oblaten.

Kees Jongeneelen (Etten-Leur, 1946) groeide op in Sprundel in West-Brabant. Zijn ouders waren op latere leeftijd getrouwd en Kees bleef hun enigst kind. Kees Jongeneelen wilde priester worden en hij hoorde op school in Etten-Leur van een Broeder van Liefde over het bestaan van de Oblaten. In 1968 legde hij zijn eerste geloften af. Indachtig het motto van Franciscus van Sales - *Bloei waar je geplant bent* - bewaart Kees goede herinneringen aan alle plekken waar hij geleefd heeft: Tilburg, Amsterdam, Beek en Donk, Hoofddorp en Eemnes. In 1996 werd hij gekozen en benoemd tot provinciaal overste, een functie die hij nu nog steeds uitoefent. Begin dit jaar nam hij afscheid van zijn parochie in Eemnes, waaraan hij

negen jaar verbonden is geweest. Kees Jongeneelen osfs – én het provinciaal - verhuisden naar Schijndel. Deze stap was het resultaat van een jarenlang proces, waarin het provinciaal bestuur worstelde met de vraag: hoe kunnen wij voldoen aan onze oorspronkelijke opdracht om de spiritualiteit van Franciscus van Sales te verspreiden? In antwoord op deze leidvraag werden geleidelijk de contouren zichtbaar van een plek waar mensen samen zouden kunnen komen om inspiratie te kunnen ontvangen en door te geven. Het Salesianum is bedoeld als een thuis voor de eigen congregatie en voor de salesiaanse kringen en tevens als een plek voor mensen uit de omgeving, waar zij op verhaal kunnen komen. Op 7 mei, bij gelegenheid van Open Kloosterdag, hebben circa 200 mensen een kijkje kunnen nemen in het Salesianum. Nu het praktische werk goeddeels achter de rug is komt er ruimte om na te denken over de nadere invulling van een programma. In elk geval zullen dit najaar drie bijeenkomsten worden belegd, waarop drie facetten van de Salesiaanse spiritualiteit centraal staan. In Salesiaanse kringen leeft het verlangen om een à tweemaal per maand een viering te houden in het Salesianum. De hoop is dat die kringen het centrum mee zullen gaan dragen.

Wie is Franciscus van Sales?

Franciscus van Sales (1567 – 1623) is eigenlijk een vrij onbekende, weinig spectaculaire figuur. Eenvoud, bescheidenheid en onopvallendheid vormden de basis voor zijn manier van leven. Hij leefde 400 jaar geleden in Annecy (Haute Savoie) in een gemeenschap die verdeeld werd door geweld en politieke verwarring. De reformatie was in volle gang. Franciscus van Sales was bisschop, maar daarnaast was hij voor velen die in deze verwarde tijd leefden, een geestelijk leidsman. Door zijn brieven en geschriften wist hij velen te inspireren en was hij voor hen een betrouwbare gids in hun hun leven. *‘Om een goed christen te zijn’, zo vond hij, ‘hoef je niet in een klooster te gaan, dat kun je ook op de plaats waar je woont, werkt en leeft’.* Voor die tijd een revolutionaire uitspraak, maar voor velen een bemoedigend woord. Franciscus van Sales stichtte samen met Jeanne de Chantal de orde van de zusters van de Visitatie, die al snel uitgroeide tot een bloeiende gemeenschap met talrijke vestigingen. Later is in zijn geest een grote Salesiaanse familie ontstaan van religieuzen, die leven vanuit zijn spiritualiteit.

Rond 1875 stichtte Abbé Louis Brisson in Troyes twee congregaties op instigatie van een Visitatiezuster. Aanvankelijk verliep de groei van de nieuwe stichting voortvarend. Binnen vijftien jaar waren er al ongeveer 80 Oblaten. De Nederlandse Provincie werd in 1927 vanuit de Duitse Provincie gesticht. In totaal zijn er in Nederland een kleine 200 personen ingeleid in het Salesiaanse leven. Vanaf het midden van de vorige eeuw stakte de groei en werden de opleidingshuizen verlaten. Veel Oblaten zochten hun heil in de pastoraal. De aanwas verminderde, maar het elan bleef. Ook al leefden de meeste Oblaten verspreid, er bleef een goed onderling contact. Langzaam groeide opnieuw de behoefte aan een zoektocht naar de waarde van de Salesiaanse Spiritualiteit. Dit resulteerde onder meer in het ontstaan van de zogenaamde Salesiaanse Kringen. Het 75-jarig bestaan van de Nederlandse provincie in 2003 vormde zodoende geen eindpunt, maar was eerder een begin van een herbronning in de geest van het grote voorbeeld Franciscus van Sales.

De actualiteit van Franciscus van Sales

Het is opvallend hoe eigentijds zijn geschriften nog zijn, inspirerend ook voor onze tijd. Hij had een diep respect voor de uniciteit van ieder mens: *‘wees wie je bent’* en *‘je hoeft je niet anders voor te doen dan je bent, want je bent een door God beminde’.* Franciscus van Sales wordt wel aangeduid als *‘God’s humanist’.* Met zijn overtuiging dat je ook buiten het klooster een goed christen kunt zijn gaf hij de aanzet voor een vorm van lekenspiritualiteit.

Heel centraal staat bij Franciscus van Sales ook de liefde. De liefde voor God, voor de medemens en voor de realiteit. De aansporing om van God te houden en daaraan gelijk je naaste lief te hebben, bleef voor hem geen theoretische leerstelling. Vandaar dat het zo inspirerend is om kennis te nemen van wat er bekend is over de vriendschap tussen Jeanne de Chantal en Franciscus van Sales. Daaruit blijkt hoezeer zijn gedachten over de liefde werden gevoed vanuit zijn relatie met haar. In de woorden van Dirk Koster osfs: *François was niet verliefd geraakt op Jeanne. Hij had zich zonder voorbehoud toegewijd aan God. Hij was priester en bisschop geworden en leefde in een tijd waarin zo'n keuze onherroepelijk werd geacht en ondersteund door een breed gedragen respect. François was de ontvankelijkheid voor verliefdheid ontgroeid. Er gebeurde wel iets anders. Zijn liefde voor God kreeg door deze ontmoeting een nieuwe dimensie, die al bij hem sluimerde. Die liefde begon uit te stromen naar de mensen om zich heen en zich te vermengen met zijn liefde en vriendschap voor anderen.*

De liefde van Franciscus van Sales voor de werkelijkheid spreekt uit het volgende citaat *Mensen die ons de weg vragen naar de hemel, moeten we hetzelfde antwoord geven als aan iemand die vraagt hoe je in die of die plaats komt: blijf lopen, steeds maar rechttuit; dan kom je waar je wezen wilt. 'Blijven lopen' is onze raad aan wie graag het doel wil bereiken; en wel: 'rechttuit' op het pad van wat je te doen hebt - meer niet. Hou je bezig met wat je vandaag kunt doen - in plaats van altijd iets anders te willen. Dat is de kortste weg.* (Entretien IX)

Salesiaanse kringen

Circa 12 jaar geleden is de eerste (landelijke) kring gestart door Dirk Koster osfs. De tweede kring bestond uit ex-medebroeders en hun echtgenotes. Inmiddels zijn er circa vijftig personen, die in zes regionaal kringen georganiseerd zijn. De leeftijd van de deelnemers ligt globaal tussen de 40 en 70 jaar, maar de meesten zijn toch 50-plussers.

In het blad Salesiaans Contact staan regelmatig berichten vanuit de Salesiaanse familie. In het maartnummer van dit jaar bijvoorbeeld vertelt Ietje Knaapen van de Kring Beek en Donk hoe de gespreksavonden van die kring eruit zien:

Enkele vragen die ons intensief bezighielden tijdens de paar laatste bijeenkomsten waren bijvoorbeeld: Wat voor plaats/betekenis heeft God voor jou? Wat is jouw wapenspreuk, jouw persoonlijk richtsnoer in je leven? Hoe bouw je de nodige rust en bezinning in je leven? Waar liggen jouw gebedsmomenten en hoe bid je? Het 'officiële' deel van een bijeenkomst duurt ongeveer van 19.30 tot 22.00 uur en daarna sluiten we de avond nog even gezellig af met een glaasje wijn. Maar de tijd is altijd te kort! We zijn nooit uitgepraat. En dat voelt goed! Het is goed om opgenomen te worden in een groep waar je je thuisvoelt, om welkom te zijn bij mensen die jouw diepere taal spreken en verstaan. (-) Wat ons sterk bindt, en wat we ook onderling uitspreken, is het gevoel van 'gedragen worden'. Gedragen door mensen en door God.

Om die onderlinge verbondenheid uit te bouwen en de kennismaking met Franciscus van Sales te verdiepen worden de laatste jaren sinds 1996 Annecy-reizen georganiseerd. Het is een formule die aanslaat. In de laatste week van mei 2006 ging een gezelschap van 34 mensen onder leiding van een drietal Oblaten naar Annecy om een week lang in de voetsporen van François de Sales te gaan en de wortels van de Salesiaanse spiritualiteit te ontdekken. Franciscus van Sales is niet spectaculair aanwezig in Annecy. Men moet hem zelf zoeken. De ervaring leert dat de deelnemers al lopend, luisterend en kijkend met elkaar zijn levensverhaal tot leven brengen. Dat is bijzonder inspirerend.

Kees Jongeneelen osfs: *In die kleine groepen kan het zaad ontkiemen en tot wasdom komen. We zien dat het oude model van kerk-zijn niet meer werkt, onder andere doordat veel mensen in de anonimiteit van de grote stad leven. Juist de druk van het geïndividualiseerde moderne leven maakt dat mensen veel behoefte hebben aan vertrouwde relaties. In kleine groepen – the small christian communities - en via persoonlijke relaties kunnen geloof en inspiratie worden overgedragen. Dat is ons perspectief voor de vernieuwing van het geloofsleven. Franciscus van Sales heeft veel geschreven. In gesprekken fungeert vaak een van zijn teksten als uitgangspunt. Die teksten dienen wel verweven te raken met het eigen levensverhaal van de deelnemers. We zijn ervan overtuigd dat Franciscus van Sales iets kan betekenen voor hedendaagse zinzoekers en we zijn blij met mensen om ons heen met wie we onze rijkdom kunnen delen.*

Meer informatie?: Salesianum, Gemondseweg 41, 5481 XW SCHIJNDEL T: 073 – 549 56 71. E: osfs@hetnet.nl W: http://www.oblaten.osfs.nl
